

Innehåll

Förord 5

Hebron 6

Vägen till Palestina 14

Ett möte för freden 24

Den andra intifadan 32

Jenin 40

Betlehem 46

Ramallah 54

Tel Aviv 60

Stockholm 66

**Palestinsk
och judisk
mark 1946**

**FN:s delningsplan
1947**

1949–1967

2000

Titel: *Vägen till fred*

Författare: Jesper Bengtsson, Lisa Persson

Formgivning: Anna-Maria Marklund

Omslagsfoto: Anders Hansson

Tryck: Wikströms tryckeri AB 2011

ISBN: 978-91-633-9138-5

© Jesper Bengtsson, Lisa Persson, Socialdemokratiska ungdomsförbundet, SSU

Förord

Svensk socialdemokrati och SSU har länge haft en särskild relation till Israel och Palestina. Med sitt tydliga och tidiga ställningstagande för en staten Israel har man haft en unik möjlighet att kritisera ockupationspolitiken och kräva en tvåstatslösning där palestiniernas rättigheter erkänns.

SSU har varit aktivt sedan 1970-talet, både inom International Union of Socialist Youth (IUSY) och på egen hand genom direkta kontakter med palestinska och israeliska organisationer. Med den här boken vill vi ge en bild av det arbetet samtidigt som vi presenterar bakgrunden till konflikten och beskriver läget på marken i Palestina i dag. Reportagedelarna bygger på en resa som undertecknad gjorde till Israel och Västbanken tillsammans med SSU:s ledning i maj 2011. Bakgrunds- och faktadelar, liksom den avslutande intervjun med Jytte Guteland, är av skrivna av Lisa Persson.

Under resan till Israel och Palestina träffade vi massor av intressanta personer, både israeler och palestinier. Dock reste vi inte till Gaza, vilket är en brist i berättelsen. Ett besök på Västbanken räcker dock för att man ska bli djupt engagerad i det öde som drabbat palestinierna och den konflikt som befolkningarna sedan över 60 år är ohjälpligt indragna i.

Jag hoppas att ni som läser detta ska känna en del av det engagemanget.

*Jesper Bengtsson, Flen,
1 juli 2011*

Det gröna fönstret är de palestinska barnens enda ingång till huset. Ytterdörren ligger på en gata som kontrolleras av israelerna, och är därför blockerad.

FOTO: JESPER BENGTSSON

Hebron

Gatan är tyst och nästan helt övergiven; det ger en spöklik känsla. Som om vi befinner oss på en öde plats, trots att Hebron är den största staden på Västbanken, dessutom en av världens äldsta städer med en historia som sträcker sig nästan 4000 år bakåt i tiden. Hebron är en oändlig kulturskatt med flera vackra synagogor, moskéer och kyrkor. Och ändå är det så öde. Visst, i delar av Hebron känner man fortfarande av det folkvimmel som en gång måste ha präglat staden. Vi har just passerat en livlig marknadsgata där äldre palestinier sålde mattor, levande kycklingar, leksaker och turist-souvenirer. Små barn har sprungit runt våra fötter och tiggat om småpengar eller försökt sälja nyckelringar med den palestinska flaggan på.

Men efter att vi passerat två militära checkpoints, där alla palestinier måste visa sina id-handlingar, blir det tyst. Jag själv (Jesper Bengtsson), SSU:s ordförande Jytte Guteland, Pezhman Fivrin, Isabel Lundin, Evin Incir och vår palestinske chaufför Hassan står på en av de gator som

FOTO: JESPER BERGSTRÖM

De palestinska affärsinnehavarna har satt upp ett nät för att skydda sig mot soppsäsar och skräp som slängs ner från bosättarnas lägenheter ovanför.

delar Hebron mellan palestinierna och de israeliska bosättarna. Vi är alla djupt tagna av ögonblicket. Tungt beväpnade israeliska soldater patrullerar i gathörnen och håller koll på det fåtal palestinier som kommer hit. Soldaterna är sjutton-arton år gamla. De ser nervösa ut under sina gröna uniformer och tjocka skyddsvästar.

Gatan delas av en låg betongmur. Min guide och chaufför, Hassan, som själv är palestinier, berättar att den vänstra sidan är avsedd för hans eget folk. Den högra,

bredare delen av gatan tillhör israelerna och får inte beträdas av några palestinier.

En bit ned på gatan blir Hassan stoppad av en soldat som frågar efter hans idpapper. Från den punkten får inga palestinier röra sig utan särskilt tillstånd. Hassan visar upp sina dokument och vi tillåts passera. Ändå blir vi en kort stund senare stoppade ännu en gång. En vit, skinande blank bil kör upp till Hassan. Sidorutan vevas ned och jag hör hur det unga israeliska paret i framsätet kräver att han ska vända om. Här får inga

palestinier vistas. Hassan säger något om sina id-papper men paret i bilen släpper honom inte. När han börjar gå kör de sakta vid sidan av honom och fortsätter argumentera. Jag går fram till dem och förklarar att det är okej. Vår chaufför har papper som visar att han får vara här.

”No, it’s not okey”, säger mannen med en bred amerikansk accent. Rösten är spänd av underliggande aggressioner. Han plockar upp sin mobiltelefon för att ringa något nummer som ska få soldaterna som står längs gatan att slänga ut ”inkräktaren”.

Jag känner hur mina egna händer börjar darra av både rädsla, vrede och vanmakt. Om soldaterna kommer har vi förstås inget att sätta emot. Men soldaterna håller sig borta och till slut väljer mannen i den vita bilen att lämna oss ifred.

Mina händer slutar ändå inte att darra.

– Besöket i Hebron kommer jag nog aldrig glömma, säger Jytte Guteland. Staden är obeskrivligt vacker, men det politiska agerandet från ockupationsmakten är fullt. Hur kan historien med apartheidssystem upprepa sig utan att världens ledare reagerar? Hur kan så mycket kränkningar tillåtas pågå utan att världen förstår farorna?

Hebron är en symboliskt mycket viktig stad för både judar och muslimer. Den ingick i det gamla Judeen och enligt sägnen ligger Abraham och han hustru Sara begravda här. Efter kriget 1967, när Israel ockuperade hela det palestinska territoriet, började små grupper av judiska bosättare att flytta in. För att garantera deras säkerhet följdes de av israelisk militär och breda säkerhetszoner upprättades mitt i Hebrons centrum för att separera folkgrupperna från varandra. I dag lever omkring 500 bosättare, 4000 israeliska soldater och omkring 150 000 palestinier i staden med omnejd.

Det har skapat en helt bisarr situation där konflikten mellan Israel och Palestina blir tydligare än kanske någon annanstans. Sedan mitten av 1990-talet administreras Hebron formellt av den palestinska myndigheten, men hela stadskärnan är

FATAH & HAMAS

Fatah bildades i slutet av 1950-talet av ett antal unga palestinier, däribland Yassir Arafat. I dag är det ett socialdemokratiskt och sekulärt parti som styr Västbanken.

1996 genomfördes de första palestinska valen i de självstyrande områdena, som skapats i enlighet med Osloavtalet. De vanns av Fatah, och Yassir Arafat blev den förste presidenten i den nya "staten".

2006 vann islamistiska Hamas de palestinska valen på både Västbanken och i Gazaremsan. Det blev en vändpunkt och startskottet på en intern, väpnad strid mellan Fatah och Hamas. I striderna som följde övertog Hamas kontrollen i Gaza, medan Fatah lyckades behålla kontrollen på Västbanken (dock under den israeliska ockupationsmaktens överseende).

Hamas framgång berodde inte främst på deras islamistiska agenda utan var en reaktion mot den ökade korruptionen och ineffektiviteten inom Fatah. Det var också en reaktion mot 20 års misslyckade PLO-försök att blika USA och Israel med eftergifter och kompromisser. Hamas bedrev omfattande social verksamhet som skolor, sjukhus och bistånd till fattiga palestinier på de ockuperade områdena.

Den nya demokratiskt valda rege-▶

marmorerad av Israels militära närvaro. På en yta av omkring en kvadratkilometer finns 101 checkpoints. Palestinierna måste hela tiden legitimera sig för att passera och vid flera sådana passerkontroller måste de även gå igenom metalldetektorer. Sedan 1967 har tiotusentals palestinier flyttat därifrån.

Därav ödsligheten.

På andra sidan finns bosättarna, som anser att det av historiska skäl är deras stad. De är rädda för våld och trakasserier från den palestinska befolkningen, men som alltid själva stått för trakasserier, misshandel och systematisk förstörelse av palestinsk egendom.

Därav det enorma säkerhetspådraget.

När vi lämnat den etniskt separerande betongmuren kommer vi till ytterligare en palestinsk marknadsgata, där det bor israeler i husen ovanför. Affärsinnehavarna har tvingats spänna ett hönsnät över hela gatan för att undkomma de stenar och soppåsar som dagligen slängs ut från lägenheterna för att förnedra palestinerna. En bit därifrån ser jag hur två barn klättrar ut genom ett fönster med gröna fönsterluckor.

– Det är deras enda ingång till huset, förklarar Isabel Lundin, som under tre månader arbetat inom ett Ekumeniskt följeslagarprogram. Följeslagarna

finns på plats vid checkpoints och demonstrationer för att med sin närvaro dämpa våld och främja respekten för folkrätten. Hon har varit flera gånger i Hebron.

– Entrédörren ligger på en gata som kontrolleras av israelerna, så den utgången är blockerad, förklarar hon. Man ser mycket sådant i Hebron.

I en vit, nyrenoverad stenbyggnad, som med sina smala trappor och välvda, orientalska tak får mig att tänka på Medelhavet, träffar jag Walid S. Abu-Alhalaweh. Han arbetar för Hebron Rehabilitation Committee. En palestinsk organisation som vill restaurera Hebrons gamla stad, få den tidigare befolkningen att återvända och stoppa den israeliska expansion genom att få fler palestinier att flytta till områden som ligger mellan bosättningarna.

Han är stolt över sin stad, men inser att den har en större potential.

– Alla säkerhetskontroller och checkpoints kväver staden, säger han. Det är inte gästvänligt, varken för befolkningen eller för besökare. Hebron är en av världens äldsta städer och med sin unika historia borde massor av turister vara intresserade av att komma hit. Men det går inte som läget är nu, när en stor del av stadskärnan ligger öde och det är nästan omöjligt att röra sig fritt.

Tidskriften Time, som gjorde ett reportage om Hebron redan 1994, beskrev träffande situationen i den delade staden: Den är en vacker, tidsinställd bomb. Just därför har Hebron länge haft omvärldens ögon på sig och den internationella närvaron är tydlig; det vimlar av FN-logotyper, människorättsaktivister och frivilligorganisationer som både hjälper till med att minska spänningarna med bosättarna och med återuppbyggnaden av det palestinska samhället. Och mitt i detta vimmel finns även svensk socialdemokrati representerad.

– Vi driver ett projekt tillsammans med socialdemokraterna i Uppsala, säger

Khaled arbetar för Fatah – socialdemokraternas systerparti i Palestina.

ringen erkändes dock inte av det internationella samfundet eftersom Hamas stod på EU:s och USA:s lista över terroristorganisationer och inte erkände Israel. Hamas valseger ledde till att USA, Israel, EU och arabstaterna ströp allt bistånd till palestinierna på Gazaremsan. Gazaremsan är av Israel benämnd som "fientligt territorium" och är i dag isolerad från omvärlden. 80 procent av befolkningen (som till nästan hälften består av barn under 15 år) är beroende av humanitär hjälp.

På våren 2011 meddelade Fatah och Hamas att de kommit överens om att förena de båda partierna till en regering, med planerade val år 2012. I skrivande stund är utgången av dessa förhandlingar oklar. Alla är dock överens om att det utan en enad front kommer att bli svårt för palestinierna att ingå fredsavtal med Israel.

Khaled, som arbetar för socialdemokraternas systerparti Fatah. Jag träffar honom på taket till en av byggnaderna i centrum. Solen steker från en klarblå himmel. På ett hustak några kvarter söderut ser jag sandsäckar och några israeliska soldater som rör sig under ett smutsbrunt kamouflagenät.

– Projektet handlar om att utbilda Fatah-medlemmar i egenmakt. Vi lär ut om demokratiska val, kampanjmetoder, socialdemokraternas historia och hur man som politisk rörelse kan stärka den deltagande demokratin.

Han berättar att Fatah, som under många år fått hård kritik för bristande interndemokrati och stela patriarkala strukturer, har påbörjat en förändringsprocess. De allra flesta som går kursen är universitetsstudenter i tjugoårsåldern. Många av dem är kvinnor.

– Vi vet att vi behöver förnya vår organisation och vårt sätt att arbeta, säger Khaled. Satsningen på att engagera fler unga och fler kvinnor är ett led i det arbetet.

Utbildningen genomförs i två steg. Först har man valt ut en grupp som går den centrala utbildningen. Dessa ska sedan återvända till sina lokalavdelningar och hålla egna utbildningar. På det viset kommer omkring 1000 medlemmar att genomgå utbildningen bara i regionen omkring Hebron.

Projektet i Hebron är långt ifrån unikt. Socialdemokratin och SSU har under flera decennier haft täta förbindelser med Fatah och andra delar av den palestinska rörelsen. Före 1990-talet handlade det mest om politiska diskussioner och möten, därefter har det även handlat om biståndsprojekt, ofta för att bidra i utvecklingen av en palestinsk demokrati. Som exempel har SSU genom åren stöttat en högskoleutbildning i freds- och konfliktkunskap, en radiostation, ett centrum för kvinnor och alltid gett sitt bidrag till en dialog mellan Fatah och systerorganisationer som Meretz och Labor Youth i Israel.

Jytte Gutelands och de andra SSU:arnas besök i Hebron och andra delar av Västbanken och Israel i maj 2011 var ett led i det arbetet.

– Vi ville lyssna på våra syskonorganisationer och våra kollegor, säger Jytte Guteland. För att se vad vi kan bidra med och på vilket sätt vi kan samarbeta i framtiden.

Själv är hon på väg att lämna över ordförandeklubban i SSU till en ny generation unga socialdemokrater. Resan till Israel och Palestina är ett led i det överlämnandet.

– Jag vill visa för kommande generationer i SSU att detta är viktigt. Att vi måste lära oss av historien och hålla fast i engagemanget.

MERETZ

Meretz, tidigare Yachad, är ett sionistiskt och socialdemokratiskt parti i Israel som bildades 1992. Valet samma år blev en succé för partiet som erövrade tolv mandat i Knesset och blev tredje största parti. Meretz blev den viktigaste koalitionspartnern till Arbetarpartiet under Yitzhak Rabins ledning och hjälpte till att bana vägen för Osloavtalet.

Partiet betonar speciellt fred med palestinierna baserat på en tvåstatslösning, mänskliga rättigheter för etniska och sexuella minoritetsgrupper, religionsfrihet och miljöfrågor. Meretz har traditionellt haft starka band till den israeliska fredsrelsen.

I det senaste valet (2009) led vänstern ett stort nederlag, och Meretz förlorade två av sina fem platser i Knesset. På senare år har det funnits diskussioner om att stärka samarbetet mellan Meretz, Arbetarpartiet och det mittenorienterade Kadima för att bryta den tydliga högervändningen av politiken i Israel.

Utrikesminister Sten Andersson (t.h.) kom att öppna många dörrar för PLO och Yassir Arafat (t.v.) internationellt – en organisation som en stor del av omvärlden betraktade som terrorister.

FOTO: SCANPIX/JAN DELBEN

Vägen till Palestina

Även om SSU och socialdemokratin länge varit tydliga i sitt stöd för palestiniernas rättigheter har den saken inte alltid varit lika självklar. Under de första decennierna efter andra världskriget var det istället Israels intressen som stod i fokus.

Sverige delade drömmen om Israel. Världen hade just bevittnat en av de värsta folkutrotningarna i historien. Nära sex miljoner judar förintades under Andra världskriget. Den historiska skulden låg tung över Europa och USA, och många västpolitiker ville på något sätt kompensera de överlevande judarna. En nationalstat skulle innebära en fristad för judarna – de överlevandes fristad. Det sågs därför som ett historiskt ögonblick då den nyblivna staten utropade sin självständighet 1948.

Den svenska socialdemokratin hade med entusiasm och ett visst mått av beundran sett den judiska rörelsens nybyggaranda och kibbutzernas arbetsgemenskap i Yishuv, det judiska samhälle som växt fram i Palestina före staten Israels tillkomst. Kibbutzerna, kollektiva

Sionismens grundare Theodor Herzl i unga år.

jordbrukssamhällen, var ett försök att konkret förverkliga en socialistisk vision om jämlikhet och solidaritet. Samma sak som socialdemokratin kämpade för på hemmaplan. I den judiska staten såg man idén om ett modernt, socialistiskt välfärdssamhälle växa fram mitt bland de långt mer traditionella och religiöst styrda arabiska samhällen som omgärdade Israel.

Vid den här tiden var socialdemokratin statsbärande parti i båda länderna, och vänskapsbanden med Israel knöts starkare än med något annat land utanför Norden.

Men drömmen om en judisk stat hade fötts långt innan Andra världskriget. Under decennierna kring sekelskiftet 1900 anslöt sig allt fler judar till sionismen – läran om att alla judar bör flytta till ett gemensamt land för att bygga sin egen stat. Den politiska sionismens grundare var en österrikare som hette Theodor Herzl. År 1896 gav han ut boken *Judestaten*, som blev en succé, och året därpå hölls den första sionistkongressen i Basel i Schweiz.

Vid den här tiden levde araber, judar och kristna sida vid sida i Palestina, som då var en del av det Ottomanska riket. Araberna identifierade sig ännu inte som palestinier, nationalism var en europeisk idé som ännu inte spritt sig till arabvärlden. Sionismen var dä-

remot en nationalistisk rörelse som krävde rätten till Palestina, där ett judiskt rike hade existerat 1800 år tidigare.

Alla judar i Palestina var inte sionister, men de som identifierade sig på det viset hade ett tydligt mål: att återupprätta Eretz Yisrael, ett Stor-Israel mellan Nilen och Euftrat, vilket Gud lovat Abraham i Första Moseboken.

Förslaget att upprätta en judisk stat fick stöd av Storbritannien redan år 1917, genom den så kallade Balfourdeklarationen. Den betonade att upprättandet av ett judiskt hemland inte fick gå ut över arabernas medborgerliga eller religiösa rättigheter. Sionismens krav fick ytterligare stöd när Palestina hamnade under brittisk kontroll efter första världskriget. Men det var först när antisemitismen i Europa började bli ett allvarligt problem i Europa, särskilt efter Hitlers maktövertagande i Tyskland 1933, som den judiska invandringen från Europa till Palestina tog ordentlig fart.

Sionisterna krävde obegränsad invandring och obegränsade markköp. De byggde så småningom upp en armé (Haganah), ett parlament (Vaad Leumi) och en regering (Judiska byrån), och byggde på så vis upp skelettet till en judisk stat, Yishuv.

Trots sporadiskt motstånd stod den arabiska befolkningen ganska handfallna inför den situation som uppstått. Som Per Gahrton skriver i Palestinas frihetskamp stod ”en fattig, lågutbildad, omodern u-landsbefolkning med ineffektiv och splittrad feodal ledningsstruktur stod mot en effektiv, modern, välutbildad och högmotiverad pionjärbefolkning under ett välstrukturerat nationellt ledarskap”. Palestinierna hade ingen motsvarighet till Yishuv. Det palestinska samhället var svagt och saknade ledarskap.

Sionisternas och de arabiska palestiniernas strävan efter samma territorium ledde till en rad konflikter. Imperiemakten Storbritannien, som skulle tillvarata både arabiska och judiska intressen, visade sig allt mer oförmögen att lösa problemet. Till sist överlämnades det palestinska mandatet till FN.

PLO

PLO, Palestine Liberation Organization, är erkänd av över 100 stater som palestiniernas officiella och lagliga representant internationellt. PLO har haft observatörsstatus i FN sedan 1974, vilket ger dem rätt att yttra sig i generalförsamlingen men inte rösta.

PLO bildades av Arabförbundet 1964. Efter ockupationen av Gazaremsan och Västbanken 1967 övertogs PLO av de olika palestinska organisationerna. Yassir Arafat blev ny ordförande. Under PLO:s paraply samlades ett tiotal organisationer med Fatah som den största. Bland de övriga fanns Folkfronten (PFLP) och Demokratiska fronten (PDFLP). De fests PLO-grupper har, till skillnad från islamistiska Hamas, varit vänsterbetonade och sekulära nationalisterna.

Under tidigt 1970-tal förespråkade PLO en sekulär och mångkulturell stat med lika rättigheter för judar, kristna och muslimer. Detta sågs av Israel och omvärlden som en total omöjlighet. Sedan 1988 erkänner PLO staten Israel, har avsvurit sig den väpnade kampen och stödjer istället tvåstatslösningen. Den innebär en palestinsk stat på de ockuperade områdena i Västbanken och Gazaremsan, och ett delat Jerusalem ►

1947 beslutade FN:s generalförsamling att det brittiska mandatet Palestina skulle delas i en judisk och en arabisk stat. 55 procent av territoriet skulle gå till den judiska staten och 45 procent till den arabiska. Jerusalem och Betlehem skulle bli en internationell zon. Sverige var aktivt i den FN-kommitté som tog fram förslaget.

Men delningen skedde mot de palestinska arabernas uttryckliga vilja. De var i majoritet i sitt eget hemland och disponerade större delen av marken. Judarna utgjorde bara en tredjedel av befolkningen, ändå skulle de få mer än hälften av territoriet.

Sionisterna godtog däremot planen, men många var kritiska och ansåg att deras socialistiske ledare, David Ben Gurion, hade sänkt kraven betydligt – målet var ju egentligen att kontrollera hela Palestina.

När de brittiska styrkorna successivt lämnade de arabiska byarna ryckte Haganah och andra sionistiska grupperingar in och fyllde luckorna och samma dag som britten lämnade landet, utropade Israel sin självständighet.

Då anföll de omkringliggande arabstaterna. Arméer från Egypten, Syrien, Transjordanien, Libanon och Irak inledde sin första militära strid mot Israel. Men arabstaterna hade grovt överskattat sin egen styrka och led ett stort nederlag. När kriget

var över hade Israel utökat sitt territorium till 77 procent av det ursprungliga Palestina. Det skulle dröja över 30 år tills en arabstat slöt fred med Israel.

Kriget 1948 fick många namn: "självständighetskriget" för Israel, "första palestinska kriget" för araberna, och al-Naqba för palestinierna – katastrofen. Mellan 1947–1949 fördrevs omkring 750 000 palestinier från sina hem. Det var ungefär hälften av alla araber i Palestina. I en stad som Jaffa sjönk antalet invånare från 70 000 till ungefär 3000.

Israel hade en medveten taktik att köra ut araberna från de territorier de övertog. De tvingades i landsflykt eller hamnade i flyktingläger och många har blivit kvar där sedan dess. Nödhjälpsorganisationen UNRWA skapades av FN 1949. Den var tänkt som en temporär lösning på det palestinska flyktingproblemet. I dag, 60 år senare, finns UNRWA fortfarande kvar. De palestinska flyktingarna har växt till världens största flyktinggrupp på 4,6 miljoner flyktingar. En tredjedel av dem lever i 58 flyktingläger i Jordanien, Libanon, Syrien och på Västbanken och Gazaremsan.

Israel hävdade att palestinierna flydde frivilligt eller på uppmaning från arabiska ledare genom radiosändningar. Dessa förklaringar var länge förhärskande även i Sverige. Men i mitten av 1980-talet öppnades många israeliska arkiv och israeliska historiker som Benny Morris och Ilan Pappé avvisade dessa förklaringar. De beskrev istället fördrivningen som en "nödvändig" konsekvens av delningsplanen. Utan fördrivning hade araberna utgjort nästan hälften av befolkningen i den nya staten Israel. Då hade staten inte blivit judisk.

Israels regering fattade ett formellt beslut om att inga palestinska flyktingar fick återvända till sina hembyar. De som fanns kvar i det område som blev Israel, omkring 160 000 araber, fick bli israeliska medborgare, dock inte med samma medborgerliga rättigheter som den judiska befolkningen. Samma år (1948) antog

med östra delen som huvudstad för palestinierna.

PLO har med sin bas i Tunisien stadigt förlorat i betydelse efter Osloavtalet 1993, då det Fatahstyrda palestinska självstyret upprättades på Västbanken och i Gaza. Organisationen leds för närvarande av Mahmoud Abbas.

FN resolution 194 som ger de palestinska flyktingarna rätt att återvända hem, alternativt få kompensation för att kunna skapa en bättre framtid.

Staten Israel fick sin självständighet men medan Israel övergick från överlevnadskamp till statsbyggande fanns efter 1948 inte längre något utrymme för en palestinsk stat. Förutom det territorium Israel hade lagt under sig hade egyptierna installerat sig i Gaza, medan Jordanien annekterade Västbanken och östra Jerusalem.

Under nästan 20 år uppfattades konflikten – även av svensk socialdemokrati – som en konflikt i huvudsak mellan Israel och ett antal arabstater. Den största skuldbördan lades på arabstaterna, som gång på gång uppmanades att sluta fred med Israel och erkänna den nya staten. Palestinierna sågs inte som ett folk med nationella rättigheter utan som en flyktinggrupp som det var upp till de arabiska staterna att hantera. Sten Andersson, tidigare socialdemokratisk partisekreterare och utrikesminister, har beskrivit hur han under de första åren på 1960-talet reste till Israel och frågade om det palestinska folket, och hur det israeliska arbetarpartiet försäkrade att det inte var något problem. Palestinierna ”fanns” inte.

Sexdagarskriget 1967, eller Junikriget som pales-

tinierna kallar det, blev början till en omvärdering av den svenska socialdemokratiens Mellanösternpolitik. På bara några dagar erövrade Israel Golanhöjderna från Syrien, Västbanken från Jordanien samt Gazaremsan och Sinaihalvön från Egypten. Hela det område som enligt delningsplanen 1947 skulle ligga till grund för en självständig, palestinsk stat låg nu under israelisk kontroll. Israel påstod att det var ett preventivt krig. Tage Erlander uttryckte lättnad över krigets utgång och över Israels förmåga.

Men nu började en omvärdering av konflikten. Palestinierna började ses som ett folk med legitima nationella rättigheter. Den socialdemokratiska regeringen beskrev det istället som en nationell konflikt – mellan Israel och det palestinska folket. Statsminister Olof Palme sade att "Palestinas folk har en politisk identitet och ett rättmätigt krav på nationellt självbestämmande. Så länge som de förvägras denna rätt kommer konflikten inte att kunna lösas".

Vad hade hänt? De som tidigare betraktats som ett offerfolk i kamp för sin överlevnad kom allt mer att betraktas som mer eller mindre hänsynslösa ockupanter. En förklaring var att det en ny politisk aktör hade klivit fram i slutet av 1960-talet – PLO, Palestine Liberation Organization. Dess gerillaoperationer hade skakat om världen och ledaren Yassir Arafat blev med sin gröna uniform och palestinasjal en symbol för hela det palestinska folket.

När FN:s generalförsamling 1974 samlades för att diskutera Palestinafrågan förslags att Yassir Arafat skulle inbjudas att tala. Förslaget röstades igenom och de samlade ambassadörerna fick höra ett tal som beskrev palestiniernas drömmar om ett hemland. Talet blev PLO:s diplomatiska genombrott. Året därpå röstade Sverige ja till att bjuda in PLO att delta i en diskussion i säkerhetsrådet om israeliska flyganfall mot palestinska flyktingläger i södra Libanon. Israel kallade då hem sin ambassadör från Stockholm. Året därpå öppnade PLO kontor i Stockholm.

Socialdemokratin ägnade vid den här tiden mycket kraft åt att skapa en politisk dialog mellan PLO och Israel. De borgerliga regeringsåren mellan 1976-1982 ändrade inte på något grundläggande sätt den svenska hållningen, men den förhindrade socialdemokratin från att spela samma centrala roll.

Efter valsegern 1982 bjöd Olof Palme in Yassir Arafat till Stockholm. Besöket fick hård kritik från israelvänner. Revykungen och tv-personligheten Hagge Geigert talade om "mannen med pistolen" och krävde att Arafat skulle hållas utanför landets gränser. I anslutning till besöket höll Olof Palme ett tal i Storkyrkan för att möta kritikerna och möttes där av burop och högljudda protester.

År 1987 bröt den första intifadan ut. Decennier av förtryck exploderade i de ockuperade områdena. Gazaremsan och Västbanken stod i brand. Stenar och molotovcocktails haglade över ockupationsmakten. Under intifadan tog PLO ett nytt steg, och Sveriges utrikesminister Sten Andersson blev en viktig dörröppnare för organisationen.

Sten Andersson gjorde det till sin huvuduppgift att få USA att erkänna PLO som fullvärdig förhandlingspart och som representant för det palestinska folket. För detta krävdes två saker av PLO: de måste erkänna Israel och avstå från terrorism.

- Han var oerhört betydelsefull, berättar Nabil Shaath, som under många år var chefsförhandlare för PLO.

- Sten och jag hade en uppgörelse. När jag reste till olika europeiska länder skulle jag alltid mellanlanda i Köpenhamn, så kunde Sten flyga ned ifrån Stockholm och möta mig i VIP-rummet. Vi träffades så ofta att vi till slut blev kändisar bland personalen där.

Sten Andersson arrangerade det första mötet mellan Arafat och USA i Stockholm 1988. Det amerikanska utrikesdepartementet satte ihop en grupp ameri-

kanska judiska fredsaktivister som reste till Sverige för att möta den man som andra i USA anklagade för terrorism.

På en presskonferens i Genève 1988 uttalade Arafat sedan de bevingade orden – PLO erkänner Israel och ”tar totalt och kategoriskt avstånd från alla former av terrorism”. PLO gick nu från gerillarörelse till kompromissberedd förhandlingsorganisation. Den dörr som Sverige hjälpt till att öppna för PLO kom så småningom att leda rakt in i den så kallade fredsprocessen.

När Socialdemokraterna i Sverige förlorade regeringsmakten 1991 skrev Sten Andersson ett brev till den socialdemokratiska regeringen i Norge och uppmanade dem att ta över arbetet med den palestinska frågan. Det ledde sedan till det berömda Osloavtalet 1993 mellan Arafat och Israels premiärminister Yitzhak Rabin. Avtalet slog fast ramarna för framtida förhandlingar mellan Israel och Palestina och gav också palestinierna rätt att upprätta en egen myndighet för ett framtida självstyre.

– Jag vill inte förringa den roll normmännen spelade, men utan Sten Andersson hade det nog inte blivit något Osloavtal, säger Nabil Shaath.

al-Aqsa-moskén i Jerusalem är en av de mest centrala platserna i Palestinakonfikten. Det var bland annat Ariel Sharons besök vid moskén som blev startpunkten för den andra intifadan.

Ett möte för freden

FOTO: MARTINUS VERNIS

PLO:s allt starkare ställning ändrade även förutsättningarna för SSU:s möjligheter att arbeta aktivt med frågan. Under 1970- och 1980-talet hade SSU varit huvudorganisatör av regelbundna samtal mellan Fatah-ungdomar och det israeliska arbetarpartiets ungdomsförbund i samband med kongresser och möten inom IUSY, International Union of Socialist Youth. Alla sådana arrangemang fick genomföras i största hemlighet eftersom båda parter riskerade repressalier på hemmaplan. De israeliska ungdomarna riskerade till och med fängelsestraff eftersom Israel betraktade PLO och andra palestinska organisationer som terrorister.

– Det är klart att det var många problem i dialogen, säger Karl-Petter Thorwaldsson, som var ordförande i SSU mellan 1990 och 1995. Men det var alltid ett levande samtal och jag är säker på att SSU gjorde nytta i det arbetet.

Strax före Osloavtalet 1993 fick SSU en ännu tydligare roll. Det började egentligen på storpolitisk nivå redan 1991 i samband med den så kallade Madridkonferensen.

Karl-Petter Thorwaldsson, SSU:s ordförande
1990–1995.

Där tilläts palestinierna för första gången att sitta med vid bordet när deras egen framtid skulle diskuteras. De tvingades visserligen ingå i en jordansk delegation och formellt var PLO förbjudet att medverka, men det var ändå ett steg i rätt riktning.

– Efter Madridkonferensen märkte vi en tydlig skillnad inom IUSY och vi bestämde oss för att pröva en ny linje, säger Karl-Petter Thorwaldsson. Vi frågade både israelerna och palestinierna hur länge vi skulle sitta och prata i slutna rum och föreslog istället en offentlig, demokratisk dialog där målet skulle vara att skriva ett gemensamt dokument om Palestinafrågan.

SSU:s samarbetsorganisationer vid den tiden var Young Guards, som det israeliska arbetarpartiets ungdomsförbund hette då (numera Labor Youth), och GUPS (General Union of Palestine Students). Efter mycket vända nappade båda på förslaget, men först efter att Krister Nilsson, som var internationell sekreterare på SSU, rest till Tunisien för att träffa Yassir Arafat, som personligen gav klartecken för mötet.

– Vi spikade ett datum på våren 1993 och bestämde att mötet skulle hållas på Bommersvik, säger Karl-Petter. Vi insåg att vi gjorde något unikt. En palestinsk organisation hade aldrig tidigare haft öppna samtal med en israelisk politisk grupp.

Av respekt för båda parter ville SSU ändå ligga lågt med mötet, men det fungerade inte. Några dagar före fem delegater från vardera sidan skulle träffas i Stock-

holm fick Sveriges Radio nys om samtalen och när nyheten väl var ute spreds den snabbt över världen.

Mötet skulle öppnas med en gemensam middag på Hotell Plaza i centrala Stockholm. Journalisterna gjorde allt för att få bilder på de båda grupperna tillsammans.

– Det låg fotografer i parkeringshuset på andra sidan gatan så vi fick dra för gardinerna åt det hållet, berättar Karl-Petter.

Den internationella uppmärksamheten lät inte vänta på sig. Sex eller sju av arabvärldens regeringar gick omedelbart ut och fördömde mötet och till hotellets fax kom det ett mordhot mot alla som var med på mötet.

Om det var uppmärksamheten från medierna eller trycket utifrån är oklart, men när delegationerna skulle sätta sig vid samma middagsbord vägrade plötsligt den palestinska delegationen att komma ned från sina rum. De hävdade att det var omöjligt att äta tillsammans utan att man först enats om ett gemensamt politiskt dokument.

SSU:s ledning förstod att hela arrangemanget stod på spel, men de visste inte hur de skulle bryta dödläget över en så enkel symbolfråga som en middag. Thorwaldsson hittade en okonventionell lösning.

– Situationen var så absurd att det enda tänkbara var att göra något lika absurt själv. Så efter en stund gick jag in på deras rum och gjorde en imitation av John Cleese Silly Walk från Monty Python. Jag trodde de skulle smälla av där inne på sina hotellrum. Men de började skratta, och efter det gick de med på att äta middag tillsammans. Jag är fortfarande lite stolt över att jag vågade göra det där, skrattar Källe.

När de kom ut till Bommersvik hade SSU:s ledning gjort allt för att förbereda mötet. De hade anlitat Mellanösternexperten Marianne Laanatta för att få råd om inramningen kring arrangemanget, bland annat hur miljön i konferensrummen skulle utformas så att alla kände sig bekväma och vilken bakgrundsmusik de skulle spela.

ARBETARPARTIET I ISRAEL

Arbetarpartiet i Israel är ett sionistiskt vänsterparti som grundades på 1930-talet. David Ben Gurion blev partiets ledare och landets första premiärminister 1948.

Partiet dominerade Israels politiska liv fram till 1977. Premiärminister blev då Menachem Begin, som uppmuntrade ökade bosättningar på de ockuperade områdena.

När Arbetarpartiets Yitzak Rabin blev premiärminister 1992 stoppades nya bosättningsprojekt, utom i östra Jerusalem.

Mordet på Yitzak Rabin 1995 och högnationalisten Benjamin Netanyahus maktinträde året därpå blev dödstöten för fredsprocessen. Stödet för bosättarna ökade och när Arbetarpartiet fick makten igen 1999, med Ehud Barak som premiärminister, fortsatte denna politik.

2001 tog Ariel Sharons Likud-regering över. Sedan dess har Israel styrts av högern. Arbetarpartiet har allt mer närmat sig högerns syn på bosättningarna och idag finns det inget större israeliskt parti som har 1967-års gränser som utgångspunkt för ett avtal med Palestina.

I det senaste valet (2009) fick partiet bara 9.9 procent.

Även andra journalister som var närvarande kom med tips och råd under de dagar konferensen pågick.

– Svenska Dagbladets Mellanösternjournalist Cordelia Edvardsson bevakade hela konferensen, men hon blev nästan mer som ett bollplank till oss i SSU, minns Källe.

Efter den första kvällen på Plaza begav sig hela gruppen till SSU:s kursgård Bommersvik i ett försommargrönskande Sörmland. Där inleddes mer regelrätta förhandlingar och SSU:arna förstod snart att både israelerna och palestinierna stod i ständig kontakt med sina moderpartier. Varenda formulering skulle noteras och blötas med folk på hemmaplan.

– När konferensen var klar fick vi en telefonnota från en av deltagarnas rum. Den var på 59 000 kronor. Jag tyckte det var bra. Det visade att de tog förhandlingarna på allvar.

Troligen betraktade både arbetarpartiet, som satt i regeringen i Israel, och PLO förhandlingarna i Sverige som ett test inför Osloavtalet senare samma år. Kunde man komma överens på Bommersvik skulle det kanske fungera även när Arafat och Rabin satte sig ned vid förhandlingsbordet.

– Jag träffade Arafat en gång till senare samma år och då bekräftade han att PLO använt förhandlingarna på Bommersvik som ett test, berättar

Krister Nilsson, SSU, Sanna Johnsson, Unga Örnar och Kent Härstedt, Kooperation utan gränser, vid PLO:s högkvarter i Tunis inför mötet på Bommersvik 1993. I mitten på bilden står Mahmoud Abbas, i dag president i Palestina.

Krister Nilsson.

Flera av lösningarna i Bommersviks-dokumentet påminde också om det som senare blev resultatet i de "stora" förhandlingarna. Delegationerna kom överens om en tvåstatslösning och att återgå till de gränser som gällde före 1967. En av de frågor man inte kunde enas om var Jerusalem's status.

Mötet beslutade också att SSU i samarbete med båda parter skulle starta en utbildning i freds- och konfliktkunskap.

Men konferensen handlade inte bara om arbete. En av kvällarna spelade man också en fotbollsmatch på den nötta fotbollsplanen bakom Milan ute på

Bommersvik. Karl-Petter minns inte hur matchen slutade, men han minns att båda lagen satsade allt på att vinna.

– Jag har nog aldrig sett så trötta spelare! Men det var nog tur att det inte kom ut några bilder från den matchen. Det hade kunnat sluta hur som helst.

Det tidiga 1990-talet markerade också starten på en ny sorts Palestinaengagemang inom SSU; det lokalt förankrade. Inom andra internationella områden var det inte någon nyhet. Flera generationer SSU:are kan vittna om hur de engagerats i klubbens arbete för Vietnam, Nicaragua eller Mocambique. Men Pa-

lestina hade i huvudsak varit en fråga för SSU-förbundets internationellt aktiva.

Ett exempel på detta nya var SSU Palestina i Västerås. Klubben grundades i början av 1990-talet av en grupp unga fackligt aktiva. En av dem var Joakim Johansson.

– Det började egentligen som en studiecirkel, berättar han. Vi var ett femtontal aktiva som alla hade ett stort internationellt intresse. Vi läste om Palestina och konflikten i Mellanöstern, och som avslutning på cirkeln reste vi dit.

På den tiden fanns det inga biståndspengar för den sortens verksamhet så SSU:arna sökte fackliga stipendier, via fonder och sköt dessutom till egna medel.

– När vi hade gjort tre resor ned till Palestina fick vi till slut kontakt med SSU-förbundet, säger Joakim.

Joakim blev själv internationell sekreterare på SSU-förbundet var där med och sjösatte den gemensamma utbildning som Bommersviksmötet beslutat om: Peace College, en universitetsutbildning i freds- och konfliktkunskap med elever från både Sverige, Norge, Israel och Palestina.

Utbildningen arrangerades i samarbete mellan Göteborgs universitet och kurserna hölls i ett ekumeniskt centrum mellan Jerusalem och Betlehem.

Michael Schulz vid Göteborgs universitet berättar att utbildningen fokuserade på fred och utveckling generellt men att fokus hela tiden låg på Israel-Palestina. De läste om etnicitet och identitet, vattenresurser, säkerhetspolitik och gjorde rollspel som handlade om att bygga relationer och föra dialog.

Vid slutet av läsåret 1999 reste den första kursen till Göteborg för att lägga fram sina uppsatser och vid samma tid aviserade SSU:s dåvarande ordförande Niklas Nordström att ytterligare en årskurs skulle påbörja utbildningen.

– SSU har bestämt sig för att utveckla projektet och jag är glad att kunna tillkännage att nästa årtusende börjar med att 40 nya studenter kan börja en ny kurs i freds- och utvecklingsstudier, sade han vid ett besök på Peace College.

Två röster om Peace College

Adina Friedman

Jag har många positiva minnen från Peace College. Det gav goda erfarenheter att träffas under två intensiva dagar per vecka och jag har fortfarande kontakt med flera personer, både israeler, palestinier och skandinaver, från min kurs. Jag arbetar även professionellt med en palestinsk vän, Osama, som jag träffade där.

Ska man säga något negativt så fanns det nog en felaktig uppfattning att det skulle vara tillräckligt att sätta

ihop en grupp av intelligenta mogna individer för att nå positiva resultat. I kursplanen fanns det en kurs om konflikt hantering när vi egentligen hade behövt behandla frågor om konfliktanalys och lösningar under hela kursen. Eftersom vi nu "undvek" den konkreta konfliktfrågan under en stor del av kursen uppstod en hel rad kriser när vi kom till Sverige för att försvara våra uppsatser och de andra på kursen plötsligt insåg vilka ståndpunkter som fanns i gruppen.

Men jag har själv en bra relation till

de som gick kursen. Den gjorde också att jag blev medveten om liknande ämnesområden och jag fortsatte på George Mason University i Washington. Sedan 2002 undervisar jag på universitetet i Washington i konflikt hantering och tillsammans med Osama ordnar jag workshops och studieresor till regionen.

Tareq Bakri

När jag började på Peace College hade jag redan jobbat i 3,5 år med utvecklingsfrågor. Samtidigt var jag i ett läge i livet när jag ville stärka mina akademiska meriter, så freds- och utvecklingsstudier kändes som det perfekta alternativet. Eftersom jag levde i en konfliktzon där konflikten påverkade så många delar av ens liv så var det inte bara en akademisk fråga utan ett sätt att hantera och reflektera över mina egna erfarenheter.

Vid den tiden fanns det en stor eufori kring hela fredsprocessen, som

senare visade sig ogrundad när fundamentalister på båda sidor tog över den politiska scenen.

Mina bästa minnen från Peace College är från alla diskussioner om historia, nationalism och identitet. Israeler och palestinier diskuterade passionerat tillsammans och vi insåg att båda sidor måste tänka om på flera områden. Vi träffade människor från olika kulturell och akademisk bakgrund och lärde oss fascinerande saker om den verklighet vi alla delar.

Tyvärr visade det sig ofta svårt att omvandla de teoretiska diskussionerna till konkret handling. Vi kom

överens i flera politiska frågor, men när vi föreslog att gruppen skulle ta offentlig ställning fegade de ur. Sådana saker ökade misstron igen.

I dag arbetar jag med humanitär frågor, samordnar olika organisationers arbete. Dessutom håller jag på att avsluta min doktorsavhandling om ungdomars engagemang i det civila samhället.

Palestinier kastar sten mot den israeliska ockupationsmakten under andra intifadan.

Den andra intifadan

I början av 2000-talet mörknade läget. Både på israelisk och palestinsk sida fanns en stor frustration över utvecklingen efter Osloavtalet. Palestinierna såg hur bosättningarna blev fler och fler och att ockupationen inte hävdes. Högern i Israel betraktade Osloavtalet som ett svek eftersom det skulle bromsa den israeliska expansionen. År 2000 förhandlade man på nytt om en lösning i Camp David, men parterna kunde inte enas, bland annat för att Israel vägrade släppa östra Jerusalem till palestinierna och att de vägrade låta flyktingarna från 1948 återvända till de byar och bostäder de fördrivits ifrån när Israel etablerades som stat.

I september 2000 gjorde högerpolitikern Ariel Sharon så ett mycket kontroversiellt besök vid Al-Aqsa-moskén, islams tredje viktigaste plats, i Jerusalem. Med sig som beskydd hade han omkring 1000 poliser och han förklarade att platsen aldrig skulle hamna under palestinskt styre. Besöket blev den tändande gnistan för den andra intifadan. Palestinierna gav sig ut i massdemonstra-

FOTO: SCANPIX/OLIVIER CORNET

FOTO: KONNY FOHL

Al-Aqsa-moskén, islams tredje viktigaste plats, i Jerusalem.

tioner, stenar och molotovcocktails flög genom luften. Antalet självmordsbombare blev fler. Israelisk militär svarade med gevärskulor och till sist, på våren 2002, med att invadera Västbanken och återockupera de palestinska städerna.

Konflikten skapade problem för SSU:s och Göteborgs universitets gemensamma projekt Peace College.

– De första åren var det väldigt enkelt att sköta kursen, säger Michael Schulz. Men sedan blev det svårare. Gaza blev det första problemet och redan i samband med al-Aqsa-intifadan fick vi åka till Gaza och ge undervisning för att det skulle fungera. Även på Västbanken var israelerna ovilliga att ge tillstånd för studenterna att ta sig ut, men där tog de sig

till skolan ändå. De tyckte att det var betydelsefullt.

Konflikten skapade en rad bisarra situationer. En dag kom två av de palestinska studenterna till undervisningen direkt från begravningen av några släktingar som dödats i en israelisk granatattack. En annan dag hade två israeliska studenter överlevt en självmordsbomb på vägen till Peace College.

– Till slut var vi ändå tvungna att sluta med undervisningen. Byggandet av muren bidrog till att det blev omöjligt för studenterna att ta sig till Jerusalem och israelerna var ovilliga att ge tillstånd. Situationen blev ohållbar, avslutar Michael Schulz.

Den ökade brutaliteten i konflikten fick socialdemokratien att reagera mycket hårt. I en riksdagsdebatt om krisen i Mellanöstern i mars 2002 sade utrikesminister Anna Lindh att:

”Sharon gick till val på att skapa säkerhet, men resultatet är det motsatta. Israels regering bär huvudansvaret för den nuvarande krisen.

Men palestinska självmordsbombningar och andra terroraktioner mot oskyldiga israeler är också hänsynslösa illdåd som bara kan fördömas. Det är helt oacceptabelt att extremister och fundamentalister bedriver en värvningskampanj bland unga människor i de palestinska områdena.”

Redan under sin tid som SSU-ordförande på 1980-talet hade Anna Lindh engagerat sig för palestiniernas sak och varit med vid de ”hemliga” möten som arrangerats på IUSY-kongresser och liknande arrangemang. Vid ett tillfälle hade hon även rest till Tunis för att samtala med Yassir Arafat.

Krisen i början av 2000-talet gjorde också att behovet av direkt humanitära insatser ökade. I mars 2002 beslutade Palmecentret att starta en insamling till en blodbuss, som skulle köras ned till Gaza, som var särskilt hårt ansatt av den isra-

INTIFADA

Intifada betyder "skaka av sig" och är det arabiska ordet för uppror. Ordet har blivit den mest kända beteckningen för de två palestinska uppror som ägt rum mot Israels ockupationspolitik.

Den första intifadan startade 1987 och varade fram till Osloavtalet i augusti 1993. Under första intifadan var palestiniernas starkaste vapen civil olydnad. Man genomförde generalstrejker, bojkottade israeliska varor och vägrade betala skatt. Israeliska trupper möttes av stenar på ockuperad mark.

Israel bemötte upproret våldsamt och fick speciellt kritik för sin behandling av barn. I en diplomatrapport från Svenska Ambassaden i Tel Aviv från 1988 hette det: "Mot de obeväpnade ungdomarna insattes infanterisoldater utrustade med höghastighetsammunition". 1162 palestinier dödades under första intifadan varav en femtedel var under 17 år. Under första intifadan föddes också islamistiska Hamas.

År 2000 besökte Ariel Sharon, med ett tusental beväpnade poliser i täten, moskéområdet på Tempelberget i Östra Jerusalem. Sharon ville klargöra att Jerusalem inte var förhandlingsbart, och provokationen utlöste den andra intifadan. På så ▶

eliska repressionen. Insamlingen skapade ett stort engagemang i SSU. Klubbar och distrikt gav sig ut på gator och torg och skramlade med insamlingsbössor. Vid sin årskonferens i Katrineholm 2002 samlade SSU Sörmland till exempel in 10 000 kronor till blodbussen. Och i samband med julhandeln drog SSU-förbundet igång en särskild kampanj med målet att på två veckor samla in 100 000 kronor. Mikael Damberg, SSU:s dåvarande ordförande, förklarade syftet med insamlingen:

– Många palestinier mister livet i onödan på grund av svårigheterna att ta sig till sjukhus och få blod. Genom att köpa SSU:s solidaritetsmärke går 20 kronor oavkortat till insamlingen för driften av en mobil blodbuss. Jag hoppas så här i jultider att människor ska visa solidaritet.

Nu stod det också klart att konflikten inom den palestinska gruppen hade hårdnat. Under trycket av den israeliska ockupationen hade det konservativa Hamas vunnit starkare stöd bland befolkningen, inte minst i Gaza. Hamas hade byggt upp en folkligt förankrad rörelse som arbetade mycket med socialt arbete, bland annat genom att dela ut mat.

– Man såg det där redan på 1990-talet, säger Karl-Petter Thorvaldsson, men när jag frågade Fa-

tah om saken ryckte de bara på axlarna. Jag tror att de utgick ifrån att Fatah hade folkets stöd nästan oberoende av vad de gjorde. En gång när vi var i Gaza föreslog en av ledarna för Fatah Youth att vi skulle skicka 1000 SSU-tjejer i bikini till stranden i Gaza för att utmana de konservativa ledarna. Det var som om de inte förstod att en stor del av befolkningen inte var lika sekulariserade som de själva.

Dessutom riktades nu allt fler anklagelser mot Fatah om korruption och vanstyre. Ledarna för den palestinska myndigheten hade varit detsamma i decennier och många upplevde att de inte längre hade kontakt med de breda folklagren.

– Ett tag var det ärligt talat svårt att hitta konstruktiva samarbeten, säger Faraj Abu-Isefan, som var internationell sekreterare för SSU under några år i mitten av 00-talet. Fatah Youth hade haft samma ledning i årtal och vi krävde att de skulle hålla en kongress så att de kunde välja nya ledare, men det blev inte så. Under den där tiden sökte vi även upp andra samarbetspartners i det civila samhället och stödde bland annat ett kvinnocentrum och en webradio. Det var meningsfulla projekt.

Faraj betonar att banden mellan Fatah Youth Movement och SSU är starka, men att det inte är den enda samarbetsorganisationen för SSU i Pa-

Faraj Abu-Isefan.

vis kunde han, menade många palestinier, slutligt stoppa den fredsprocess som kunde gjort slut på drömmarna om ett Stor-Israel. Israel hade vid denna tidpunkt i 33 år ockuperat Västbanken, Gaza och östra Jerusalem och vägrat följa FN-resolutioner som krävt ett slut på ockupationen.

Under andra intifadan blev Israels repression brutalare med tyngre vapen som stridsvagnar, helikoptrar, missiler och F16 plan. Hamas ökade i popularitet. Det förekom också ett tydligare våld från palestinsk sida, bland annat med ett ökat antal självmordsbombningar mot civila inne i Israel.

Uppmaningar till en "tredje intifada" har förekommit ett antal gånger. I dag är motståndet till stor del koncentrerat till det illegala bygget av muren på ockuperad mark på Västbanken. En konstruktion som den Internationella domstolen i Haag har konstaterat vara ett brott mot folkrätten.

lestina. Han lyfter fram flera olika projekt genom åren som exempel på detta.

– Efter insamlingen till blodbussen gick vi vidare med den sortens projekt och 2006 samlade vi in 80 000 kronor till ett sjukhus i Gaza. Läget var redan då mycket illa i Gaza. Israel hade attackerat området militärt och de behövde humanitärt stöd, säger Faraj.

SSU:s insamling av pengar till ett sjukhus i Gaza sammanföll med en mycket dramatisk period, både för palestinerna som folkgrupp och för Fatah som parti.

Yassir Arafats död 2004, efter flera års israelisk belägring av hans högkvarter i Ramallah, hade ytterligare undergrävt Fatahs ställning och när palestinerna gick till val 2006 vann Hamas. Fatah blev fullkomligt taget på sängen av förlusten och hamnade i något som närmast måste beskrivas som ett chocktillstånd.

Israel genomförde en militär operation mot Gaza. USA och EU betraktade Hamas som en organisation som stödde terrorism och fattade det ödesdigra beslutet att inte på några villkor erkänna den nya regeringen. Israel blockerade Gaza och stängde dörren för nya samtal.

I slutet av 00-talet var läget för det palestinska folket både akut och i grunden osäkert.

Mot den bakgrunden blev det en överraskning för den SSU-delegation som besökte regionen i februari att man mötte så mycket optimism och hopp. Trots allt.

Det viktigaste är att vi löser problemen med Hamas. Vårt folk vill att palestinier ska vara enade. Annars kan vi inte lösa vårt största problem – konflikten med Israel. /Eman Atari, Fatah Youth i Jenin.

FOTO: JESPER BERNGTSSON

Jenin

Vi reser norrut mot Jenin. Västbankens yta är ungefär hälften så stor som Upplands och resan från Jerusalem tar bara ett par timmar. Ju längre norrut vi kommer, desto grönare är landskapet och jordbruket mera levande. Det märks att palestinierna har bättre kontroll här än i området kring Jerusalem, där de israeliska bosättarna ofta sitter på vattenreserverna.

Jenin ligger i en dalgång nära gränsen till Libanon. Staden badar i eftermiddagssol och gatorna är fulla av män och kvinnor som skyndar mellan hemmet, jobbet och marknaden i centrum. Fatahs kontor ligger lite utanför stadskärnan – en vit stenvilla i två våningar med träd och planteringar utanför. En stor grupp Fatah-aktivister möter oss i den öppna samlingslokalen på andra våningen. Sött te och kakor med en doft av kardemumma ställs fram på de rangliga plastborden.

– Det var vårt eget fel att vi förlorade valet 2006, säger en av de Fatah-medlemmar som kommit till mötet. Vi arbetade inte tillräckligt hårt för att behålla vår

folkliga förankring. Det tar vi igen nu.

På samma sätt som hans partikollega i Hebron berättar han att Fatah nu först och främst satsar på att rekrytera kvinnor och ungdomar. Ett led i det arbetet är att starta en ungdomssektion. Fatah Youth har alltid varit starka på universiteten men inte arbetat för att engagera yngre. Loai Masad är ordförande för den nya sektionen. Han går i gymnasiet och handplockades av Fatahs ledning i regionen för att vara med på ett politiskt sommarläger. Tanken är att de som gick lägret nu ska arbeta vidare och organisera ännu fler ungdomar.

– Det handlar inte minst om att öka den demokratiska förståelsen bland yngre palestinier, säger Loai Masad.

Några veckor före vårt besök i Jenin hade Hamas och Fatah skrivit under ett avtal om samarbete, efter en fem år lång konflikt som varit både uppslitande och blodig. Konflikten inom den palestinska gruppen var på väg att nå en lösning, i alla fall tillfälligt. Eman Atari, en ung kvinna som är aktiv i Fatah Youth i Jenin, berättar att alla drog en suck av lättnad när avtalet var i hamn.

– Det viktigaste är att vi löser problemen med Hamas, säger hon. Vårt folk vill att palestinier ska vara enade. Annars kan vi inte lösa vårt största problem – konflikten med Israel. Men vi måste också övertyga Hamas om en icke-väldslinje. Omvärlden betraktar oss med misstänksamhet så länge Hamas ger dem skäl att definiera oss palestinier som terrorister.

Eman bär en klargrön huvudduk och en långärmad vit t-shirt. Hon läser vid Arab-American University i Jenin. Hennes huvudämne är engelsk litteratur och hon talar en klar, brittisk engelska. Hennes favorit bland brittiska dramatiker är Shakespeare och när jag frågar vilken av pjäs hon tycker bäst om tittar hon på mig med ett leende som säger att frågan är helt överflödigt.

– Romeo och Julia förstås.

Den politiska aktiviteten på universiteten i Palestina är intensiv. Till hösten håller man val till studentkåren och Fatah ställer upp med sina kandidater. Fatah brukar vinna universitetsvalen, men Eman säger att den politiska aktiviteten är högre än vanligt.

– Tidigare har den israeliska ockupationen förhindrat politisk verksamhet på campusområdena, säger hon. Man skulle studera, inte aktivera sig. Men nu vågar vi synas och höras igen. Kanske har revolutionerna i Egypten och Tunisien spelat in också. Studenterna ser att det lönar sig att engagera sig.

Den arabiska våren och de stora ungdomsrevolterna där har även inspirerat de palestinska studenterna att använda sociala medier i sitt arbete.

– Vi använder Facebook och andra sociala medier för att berätta om vår situation och samla grupper till stöd för palestinsk självständighet, säger hon.

I november 2009 reste Eman till Sverige med en delegation från Fatah Youth. De var inbjudna av SSU för att gå en utbildning på Bommersvik och få tid att sitta ned tillsammans och tala om sina egna erfarenheter, politisk verksamhet och organisation. Men också för att träffa unga socialdemokrater i Sverige

– Det bästa med besöket i Sverige var att vi fick så många tillfällen att berätta om vår situation här i Jenin och andra delar av Palestina, minns Eman. Jag tror att svenska ungdomar får en mycket bättre bild av konflikten om de träffar någon som själv lever mitt i den än om de bara följer utvecklingen via de breda massmedierna.

Hennes besök 2009 var ett led i det arbete som präglat utbytet mellan Israel/Palestina och SSU på senare år.

– Det har handlat mycket om utbildningar, dialog och utbyte av erfarenheter, säger Magnus Manhammar, som tidigare var internationell sekreterare på SSU-förbundet. Både utbildningar för att ungdomarna från Fatah ska få möjlighet att

utveckla sin egen organisation och möten där SSU och andra organisationer får chansen att samtala med dem och lära sig av deras erfarenheter.

Efter mötet på Fatahs kontor får vi en guddad tur genom Jenin. Den slutar på en höjd ovanför staden. Det är sent på eftermiddagen och solen är inte lika pressande varm som tidigare. Nedanför oss ligger det stora flyktinglägret. Det byggdes redan 1953 och det är nästan omöjligt att skilja det från den omkringliggande stadsbebyggelsen. Ändå är detta en stark symbol för den palestinska kampen. Här, på samma sätt som i andra flyktingläger i regionen – i Palestina, Jordanien eller Libanon – lever några av de som fördrevs från Israel i kriget 1948 med sina barn och barnbarn.

De som lever i detta och liknande läger betraktas som flyktingar av arabvärlden, men inte av Israels regering. Deras status har varit en av de avgörande och mest svårlösta frågorna i varje förhandling, men de har också varit ett centrum för motståndet mot den israeliska ockupationen.

Våra guider berättar om massakern i Jenin 2002, när Israel bestämde sig för att stoppa al-Aqsa-intifadan. Israels premiärminister Ariel Sharon anföll med militär och bulldozers och jämnade delar av lägret med marken. Många dödades när husmassorna rasade samman och människorättsorganisationer menar att Sharon för detta, och för andra övergrepp mot palestinsk civilbefolkning, borde åtalats för brott mot mänskligheten.

Men våldet är förstås inte ensidigt, vilket befolkningen i Jenin fick ett brutalt exempel på några veckor före vårt besök. Då mördades den kände skådespelaren och dramatikern Juliano Mer Khamis några kvarter från den plats där vi nu står och betraktar den soldränkta staden. Mer Khamis, som var av både arabiskt och israeliskt ursprung, drev en teater för barn och ungdomar i Jenins flyktingläger.

Han ville använda teatern som ett verktyg för att föra israeler och palestinier närmare varandra. Därmed blev han ett hot för de islamistiska krafter som också är verksamma i lägret. Den 4 april 2011 körde en maskerad man upp jämsides med Mer Khamis bil och sköt honom med flera skott i huvudet.

Det är en gammal regel att våld föder ännu mera våld, men jag vet inte om det finns någon region i världen där det är mera sant än i Palestina. Palestinierna lever sina liv invädda av mord, övergrepp och terror.

En dyster tanke.

Den blir dock något enklare att bära när man möter entusiasmen hos unga palestinier som Eman och Loai.